

Filosofování - roviny

Filosofovat znamená myslet či přesněji: myšlenkově pracovat zároveň na několika rovinách. To jen dost málo a ještě jen velmi trénovaných lidí dokáže dělat občas, a trvale asi vůbec nikdo. Z toho důvodu se filosofie nemůže obejít bez psaní, tj. bez napsaných formulací (ať už vlastních nebo cizích), k nimž se pak filosof může vícekrát vracet. To musíme mít na paměti, když čteme filosofický text: pokud je opravdu závažný, nebyl nikdy napsán rovnou z jedné vody tak, jak jej nyní máme před sebou. Dobře rozumět filosofickému textu znamená dešifrovat jeho několik rovin. To je ovšem něco docela jiného než se pokoušet odhalit jeho faktickou genezi; ta většinou není filosoficky zajímavá. Rozhodně však není závažná, neboť rozhodující je skutečná struktura míněného a sdělovaného. Proto také je nesprávné se pokoušet vmýšlet do autora filosofického spisu a do situací, v nichž své dílo psal; takový psychologický nebo zase literárně kritický přístup apod. může leccos zajímavého odhalit, ale ke skutečnému filosofování nad textem a na základě textu nemůže přispět (leč právě okrajově). Rozhodující je text dobře přečíst: filosofický text musí mluvit sám. Aby však text splňoval nároky a předpoklady tohoto druhu, musí být tak dobře formulován. A tady se dostáváme k tomu, jak významnou úlohu má to, čemu Kierkegaard říkal „nepřímé sdělení“. Nejen naše myšlení, ale také naše jazykové sdělování má četné značně komplikované konotace, z nichž jenom některé se vztahují k předmětným (tj. modelovým) skutečnostem nebo k předmětné stránce konkrétních skutečností tak, že se o nich přímo vyjadřují, že je plně tematizují. Jednou z význačných rovin, na kterých filosof musí myšlenkově pracovat, je celá obrovská sféra, takřka celý „svět“ nepředmětných skutečností a nepředmětných stránek konkrétních skutečností. A to dosavadní filosofická tradice politováníhodným způsobem opomíjela.

(Berlín, 930228-6)